

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
REALITZADA AL CARRER D'EN SERRA 10-22.**

BARCELONA.

Codi: 011/03

Novembre del 2003.

Estibaliz Monguiló Cortés.

INDEX

1. SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ.
2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC.
3. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.
4. MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I OBJETIUS.
5. METODOLOGIA.
6. TREBALLS REALITZATS.
7. CONCLUSIONS I INTERPRETACIÓ.
8. BIBLIOGRAFIA.
9. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES.
10. ANNEX.
  - 10.1. PLANIMETRIES.
  - 10.2 FOTOGRAFIES.

1. SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ.

El seguiment arqueològic amb el codi 011/03 es troba situat en el carrer d'en Serra, dins del barri de la Mercè. La intervenció s'ha dut a terme en una única fase, del 26 d'Agost al 12 de Setembre, amb motiu d'unes obres de reforç de la xarxa elèctrica de Fecsa Endesa (realitzades per ACP) en aquest carrer, situat en una zona d'interès arqueològic i històric.

Aquest seguiment s'ha realitzat amb la supervisió del **Museu d'Història de la Ciutat (Institut de Cultura de Barcelona)**, essent l'empresa d'arqueologia **Atics, S.L** l'encarregada de seleccionar l'arqueòloga directora, Estibaliz Monguiló Cortés, així com proporcionar el material necessari per a dur a terme la intervenció.

2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC.

La comarca del Barcelonès, comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut com a Collserola i delimitat pels rius Llobregat i Besòs. Des del punt de vista morfològic, doncs, s'aprecien dues grans unitats, que són Collserola i el Pla.

A la Serra de Collserola hi trobem una formació de *horst* compostat per materials granítics i esquistosos, limitat al Nord pel Vallès (Sector central de la Depressió Prelitoral), a Llevant amb el Turó de Roquetes (Besòs), al Sud el Turó de Valldaura i a l'Oest pel Llobregat.

El Pla, es troba obert a mar i limitat per la Serralada Litoral (composta de llicorelles silurianes assentades en un basament granític) i a migjorn per la falla que segueix arran de mar des de Garraf i turó de Montjuïc fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-balear, dibuixà el que a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins.

En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic, sedimentaren dipòsits marins del qual són testimonis una sèrie de petits i suaus turons (dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota). La falla es fa visible al Pla ja que si des de Collserola els dipòsits baixen d'una manera continuada, suau i regular, al punt de contacte entre Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura amb la presència d'un salt o esglaó d'uns 20 metres, clarament visible en la morfologia urbana (les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, els carrers d'Estruc, de les Moles o de Jovellanos). Aquest salt fou aprofitat per la defensa de la ciutat situant-hi les muralles i a nivell econòmic, explotat amb l'ubicació de diversos molins a la zona coneguda com de les moles (actual carrer de les Moles).

De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de licorella ni de granit, sinó que ens trobem un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïns i del corrent litoral.

En aquest sector del pla es formaren maresmes i estanyols, però com que la costa ha anat avançant, molts d'aquest ja no existeixen en l'actualitat tot i que molts d'ells han continuat vius en els topònims de la ciutat (Banyols a la marina de Provençals, la Llavineria a Portal Nou, la Llacuna i la Llanera al Llobregat o l'estany del Cagalell al Port).

Referent al terme municipal de Barcelona, que és el que ens ocupa en aquest cas, arriba a una extensió de 1.754.900 h i s'estén a la costa mediterrània en una plana de 5 Km d'amplària limitada al NW per la Serra de Collserola (que culmina a 512 metres amb el Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs.

La seva funció de capital sempre ha estat afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció NS la Catalunya Central (el Llobregat i l'eix Besòs – Congost – Ter).

Com hem esmentat abans, ens trobem davant d'un territori format a causa de l'acumulació de sediments provinents de les rieres, torrents i deltes dels rius propers a la ciutat així com de sediments marins (es reconegut que en els darrers segles, Barcelona a guanyat terreny al mar).

En aquesta plana completament urbanitzada destaquen diverses zones clarament diferenciades, el nucli antic que correspon a la primitiva ciutat romana damunt del Mont Tàber (15 metres) proper al mar. El nucli de Montjuïc al S, que s'aixeca suaument al pla i que cau bruscament sobre el mar fent-se inexpugnable el seu accés des d'aquesta posició, i els ravals més pròxims que s'originaren entorn aquests nuclis.

Per altra banda, tenim tota una sèrie de nuclis poblacionals que emergits fora muralles acabaran essent absorbits per la ciutat en una de les seves dues importants crescudes (les muralles del S.XIII o l'expansió del S.XIX. amb la creació de l'Eixample).

El carrer d'en Serra es troba dins del barri de la Mercè, que va des del C/ Ferran a les Rambles i del Passeig Colom a la Via Laietana.

3. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.

Durant molts segles la principal activitat comercial a Barcelona es feia a través del mar. Aquest fet feu aparèixer entre l'actual Rambla i el barri de la Ribera un barri pròsper, anomenat del Mar o de la Mercè, que es gestà entre els segles XIII i XIV.

Aquest barri tingué dos centres importants de poblament, el que s'originà a partir del carrer Ample i el seu carrer paral·lel, el de la Mercè, que tenia com a centres religiosos històrics destacats els convents de Sant Francesc i el de la Mercè, i el que es formà entorn del Pla de Palau, a la fi del segle XIV. L'erecció del temple i convent de la Mercè, fundat pel cavaller Pere Nolasc l'any 1218, coincideix amb l'origen d la Mercè com a barri.

Al davant de les platges de la Mercè existiren primer unes primitives Drassanes prop de l'actual plaça dels Traginers; l'hospital de Sant Nicolau, que desapareixeria amb el convent de Sant Francesc, i el Pla de les Barques, platja on s'aixecaria, al segle XV, el nou port, que funcionaria ja des del segle XVI.

Al segle XV el barri de la Mercè es convertí en residència de grans personatges, que erigiren els seus casals al carrer Ample, l'eix principal del nou barri, i carrers propers; com és el cas dels Montcada, responsables de la prosperitat del barri de la Ribera, que en aquest segle tenen la seva casa al Pla de Framenors (actual plaça del Duc de Medinaceli). El barri de la Mercè fou en aquest segle fins i tot residència temporal dels reis en les seves visites a Barcelona.

Tota aquesta façana marítima de la Barcelona antiga estigué mancada de muralles fins avançat el segle XVI i era per tant un sector situat entre l'antiga ciutat romana i medieval i el mar.

Va ser l'emperador Carles, hoste del barri durant les seves estades a Barcelona, qui va fer construir la muralla entre els anys 1553 i 1563. El port i aquesta muralla haurien de determinar, amb el pas dels anys i el retorn de privilegis pels vaixells catalans, lliures de practicar el comerç amb Amèrica, al segle XVIII, l'esplendor del barri de la Mercè i la decadència del barri de la Ribera.

Hi ha un parell de segles (XVI-XVII) que Mercè i Ribera coexisteixen com a barris de l'aristocràcia i de la burgesia sense que cap dels dos no destaquí més que l'altre. Tanmateix, la participació de l'ordre mercedari en les expedicions a Amèrica va inclinar, juntament a una més gran proximitat al port, la balança cap a la Mercè.

Grans naviliers construïren els seus palaus al llarg del carrer Ample, que en els primers temps de la seva obertura va dur el nom d'Ample d'en Marquet, al·ludint a la família de navegants d'aquest cognom que va fer tant per impulsar els afers mariners d'una ciutat que, aleshores sí, vivia cara al mar.

Dels grans palaus del barri pocs en subsisteixen. Al llarg del segle XIX i XX han estat substituïts per altres edificacions. Així i tot no han desaparegut d'una manera total com el convent de Sant Francesc, enderrocat com a conseqüència de l'ona anticonventual, que va servir a la ciutat vella per a recuperar algun o altre espai públic, i la muralla del mar, que durant bona part des segles passats caracteritzaren la Mercè.

Al 1877, els comerciants dels carrers de la Mercè, pressionaren per a l'enderroc de la muralla de mar, i la transformació del passeig en un indret amb botigues i vistes al mar. Al 1881, ja era enterrada i donà lloc al passeig de Colom.

Durant el segle XIX, la Mercè esdevingué un barri bancari. Al banc de Barcelona, que ocupa l'antiga foneria de canons de la Rambla, el varen seguir altres establiments de crèdit, conseqüència de caire residencial del barri, que no es començaria a perdre fins al moment de la formació de l'Eixample. L'èxode dels bancs unit a l'evident lloc secundari a que passaren els afers marítims varen fer heretar al nou barri de l'Eixample l'hegemonia de Barcelona.

Malgrat l'obertura de l'ample passeig de Colom, i de les places de Medinaceli i d'Antoni López, la Mercè responia igualment a la figura del Barri fosc i atapeït propi de la Barcelona vella.

Pel que fa al carrer d'en Serra s'ha de dir que abans es deia l'Struch. El nom d'en Serra pot provenir d'un navegant i mercader de la primera meitat del segle XV establert en aquesta zona, la qual cosa fa pensar que aquest carrer estava molt a prop del mar.

Pel que respecta als antecedents arqueològics cal dir que s'han realitzat escasses intervencions en aquesta zona. No tenim constància de cap intervenció en aquest carrer. Les més properes s'han realitzat al carrer de la Mercè, a l'edifici on avui es troba la Societat General d'Autors, memòria de la qual no hem pogut consultar i un seguiment al mateix carrer entre els números 18 i 26, on no va aparèixer cap resta arqueològica a destacar.

4. MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I OBJETIUS.

El motiu principal pel qual s'ha dut a terme aquesta intervenció és l'obertura d'una rasa per la introducció d'una sèrie de tubs per a cables elèctrics de baixa tensió.

Degut a que aquesta zona es troba dins d'un lloc d'interès arqueològic i alt valor històric (es troba a prop de la muralla romana i és un barri urbanitzat ja en època medieval) el **Museu d'Història de la Ciutat (Institut de Cultura de Barcelona)** ha cregut convenient realitzar una intervenció arqueològica preventiva, per la qual s'ha posat en contacte amb la empresa **Atics S.L.**, la qual ha seleccionat una arqueòloga directora (Estibaliz Monguiló Cortés) amb l'objectiu de documentar les possibles restes arqueològiques que pugin surti al llarg de l'obertura de la rasa.

5. METODOLOGIA.

L'obertura de la rasa s'ha dut a terme utilitzant el mètode manual, fent ús d'un martell pneumàtic per l'aixecament de les llambordes i el formigó, i el pic i la pala pel farciment de la rasa. S'ha de dir que no s'ha obert la rasa d'una vagada, si no que s'ha anat fent a trams, mentre s'obria una part es tapava l'anterior.

L'arqueòloga directora va a estar present durant tot el procés d'obertura de la rasa, seguint el mètode visual amb el fi de recuperar i documentar totes les restes ceràmiques, faunístiques i estructures de construcció que poguessin aparèixer.

La metodologia arqueològica aplicada s'ha basat en l'utilitzada per Harris (1979) i per Carandini (1981). S'ha registrat els estrats i elements constructius, donant-los un número correlatiu sota el nom d'unitat estratigràfica (U.E). Amb cada U.E s'ha obert una fitxa on es posen les característiques físiques d'aquestes i com es relacionen entre si.

Aquesta metodologia inclou divers material gràfic, com són les plantes, seccions i material fotogràfic.

6. TREBALLS REALITZATS.

La intervenció arqueològica preventiva es va a començar el 26 d'agost, a la vegada que s'iniciaven els treballs de reforç de la xarxa elèctrica. Aquest dia es van a obrir tres cates per veure quina era la situació dels serveis al carrer. Un cop fetes, es va optar per obrir la rasa (U.E. 100) esglaonadament, obrint i tapant progressivament cada 6 m.

El mateix dia es va a obrir el primer tram de la rasa (6 m.), aixecant les llambordes del carrer (U.E. 101) i rebaixant el farciment de la rasa, compost de sauló (U.E. 102), una capa de formigó (U.E. 103) i un altre farciment de sauló (U.E. 104).

El dia 27 es continua obrint el primer tram. No es troba cap resta arqueològica. Tot i que hi han molts serveis, s'aconsegueix baixar fins a la profunditat reglamentaria (70 cm.). Col·loquen el tub i es comença a tapar.

El dia 28 s'obre el segon tram de rasa (6 m.) mentre es continua tapant el tram 1. Continua sense aparèixer cap resta arqueològica. El mateix dia es comença a tapar.

El dia 29 es comença a obrir el tercer tram de rasa (6m). El nombre de serveis moderns augmenta. No apareix cap resta arqueològica. Els treballs es veuen afectats pel trencament d'un tub d'aigua. Es va a avisar a la companyia de las Aigües de Barcelona per reparar la avaria.

El dia 30 es continua obrint el tercer tram de rasa. Apareix part d'una claveguera (U.E. 105), probablement del segle XIX o XX, a sota de les rajoles de la part de la façana. Els materials constructius que la formen són maons i pedra. La direcció que agafa és paral·lela a la façana. No hi ha cap tipus de material associat. El mateix dia, després de documentar-la, es comença a tapar i a obrir el quart tram.

El dia 1 es continua obrint el quart tram (6m). El nombre de serveis creix, per la qual cosa el treball va més lent. Apareixen tres nous fragments de la mateixa claveguera (U.E. 105). Després de documentar-los, es comença a tapar.

El dia 2 es tapa el quart tram i es comença a obrir el cinquè (6m). Apareix una altra part de la claveguera (U.E. 105), es documenta.

El dia 3 es tapa el cinquè tram i s'obre el sisè (6m). Apareix un altre fragment de claveguera (U.E. 105). Es comença a tapar, després de documentar-lo.

El dia 4 es continua tapant i es comença a obrir el setè tram(6m). Apareix el que sembla el final de la claveguera (U.E. 105) per aquest tram desemboca en un imbornal, es documenta.

El dia 5 es tapa el setè tram i s'obre el vuitè tram de rasa (6m). Apareix un petit imbornal d'una claveguera d'època moderna (U.E. 106). Es documenta i es comença a tapar.

El dia 6 s'acaba de tapar i es comença a obrir el novè tram (6m). No es troba cap resta arqueològica.

El dia 8 es tapa el tram novè i es comença a obrir el desè tram de rasa (6m). Apareix una claveguera (U.E. 107), de característiques similars a les anteriors. Es documenta.

El dia 9 es tapa el desè tram i es comença a obrir l'onze (6m). No es troba cap resta arqueològica. Es comença a tapar.

El dia 10 s'obre el tram dotze (6m). No es troba cap resta arqueològica. Es tapa.

El dia 12 s'obre el tram tretze i últim (4m). Apareix una claveguera (U.E. 108), amb una tapa de pedra. Es documenta.

El farciment de la rasa és el mateix a tota la seva extensió, a excepció d'alguna petita zona d'uns 50 cm. en el tram 4 i 5 en la que no apareix formigó (U.E.103).

7. CONCLUSIONS I INTERPRETACIÓ.

Arrel de les obres de reforç de la xarxa elèctrica en el carrer d'en Serra 10 – 22, podem arribar a aquestes conclusions:

El subsòl d'aquest carrer està molt remogut degut a la gran quantitat de serveis que existeixen a més que tota la rasa està reomplerta de sauló.

Pel que fa a les troballes arqueològiques, s'han localitzat quatre clavegueres, formades per maons i pedres que fan la funció de tapes, del segle XIX o XX. Aquesta cronologia no es pot definir més ja que han aparegut en un lloc en el que l'estratigrafia no dona cap mena d'informació fiable, el reompliment es tracta de sauló.

D'aquestes clavegueres, la primera (U.E. 105) s'ha trobat en sis parts que corren paral·leles a la façana en els trams 3, 4, 5, 6 i 7; la segona (U.E. 106) és perpendicular a la façana i es troba en el tram 8; la tercera (U.E. 107) i la quarta (U.E. 108) tenen les mateixes característiques que l'anterior i estan situades en el tram 10-11 i 13 respectivament. Per la direcció que aquestes clavegueres agafaven hem arribat a la conclusió que es tractaven de quatre elements diferents, i que probablement eren dels desguassos de les finques (U.E. 106, 107 i 108), i del sistema de clavegueram del carrer (U.E. 105).

El material arqueològic és nul en aquesta intervenció, probablement per que ha desaparegut l'estratigrafia original i per tant no hem pogut esbrinar més informació històrica de la zona. Això no vol dir però, que en futures intervencions apareguin restes arqueològiques que ens permetin conèixer millor la història de Barcelona.

8. BIBLIOGRAFIA.

- BALAGUER, V. (1987) " *Las calles de Barcelona*". Ed. Dossat. s.a. , Madrid.

- CARANDINI, A. 1981: *Técnicas de excavación arqueológica*. Milán.

- CARRERAS CANDI, F. (1982): " *Gran geografia comarcal de Catalunya* " Vol VIII Barcelonès i Baix Llobregat.Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

- CIRICI, A. (1971): *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.

- DD.AA. (1999): Els barris de Barcelona. Vol I. Ciutat vella i l'Eixample. *Enciclopèdia Catalana* . Barcelona.

- DURAN I SANPERE, A. (1972): *Barcelona i la seva història*. Vol I. Barcelona.

- HARRIS, E.C. (1979): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Editorial crítica. Barcelona.

- ORRI, E. (2002): *Memòria del carrer de la Mercè 18 – 26*. Barcelona

- VILLARDELL, A. (2003): Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al carrer Avinyó, 18 bis. I carrer de les Heures 4/10 de Barcelona (Barcelonés). Barcelona.

9. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES.

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 100	
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XXI	
DEFINICIÓ :	Rasa oberta		
DESCRIPCIÓ :	Tall de la rasa oberta per la col·locació dels cables elèctrics		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	
	Cobreix a	Es cobert per	
	Talla a	101, 102, 103, 104.	Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 101	
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Paviment del carrer actual.		
DESCRIPCIÓ :	Superficial de 15 cm de potència constituït per llambordes i lloses.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	
	Cobreix a	102	Es cobert per
	Talla a		Tallat per 100
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 102
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Sauló	
DESCRIPCIÓ :	Superficial de 5 cm de potència	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 103	Es cobert per 101
	Talla a	Tallat per 100
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 103
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Formigó	
DESCRIPCIÓ :	Superficial de 8 cm de potència.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 104	Es cobert per 102
	Talla a	Tallat per 100
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 104
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Sauló.	
DESCRIPCIÓ :	Reompliment de totalitat de la rasa.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 105, 106, 107, 108	Es cobert per 103
	Talla a	Tallat per 100
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 105
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XIX – XX
DEFINICIÓ :	Claveguera	
DESCRIPCIÓ :	Els materials constructius utilitzats són totxos per formar les parets i pedres pell cobert. Corre paral·lela a la façana.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per 104
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

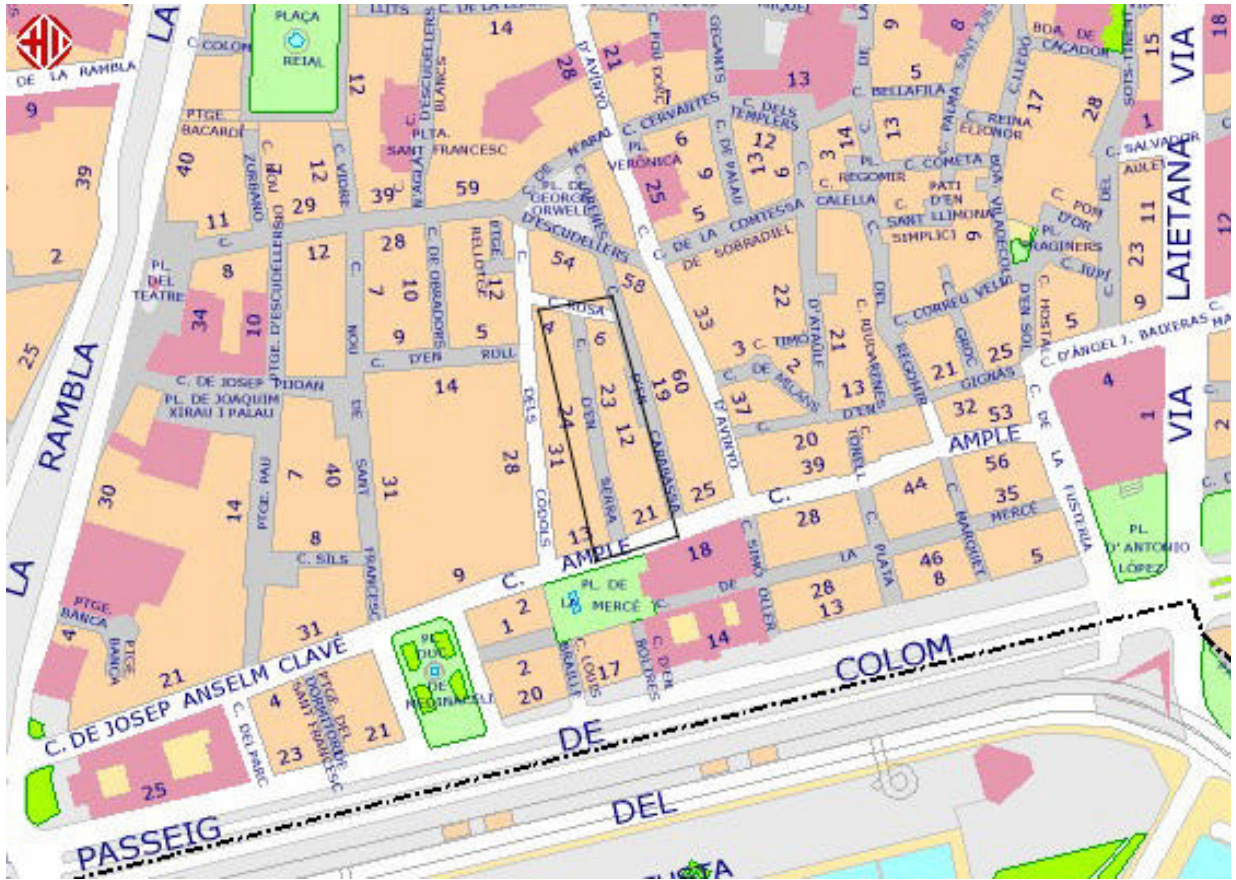
Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 106
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XIX – XX
DEFINICIÓ :	Claveguera	
DESCRIPCIÓ :	Els materials constructius utilitzats són totxos per formar les parets i pedres pel cobert. Aquesta claveguera també té un imbornal fet de totxo que sembla que desemboca al clavegueram principal.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per 104
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 107
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XIX – XX
DEFINICIÓ :	Claveguera	
DESCRIPCIÓ :	Els materials constructius utilitzats són totxos per formar les parets i pedres pel cobert.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per 104
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

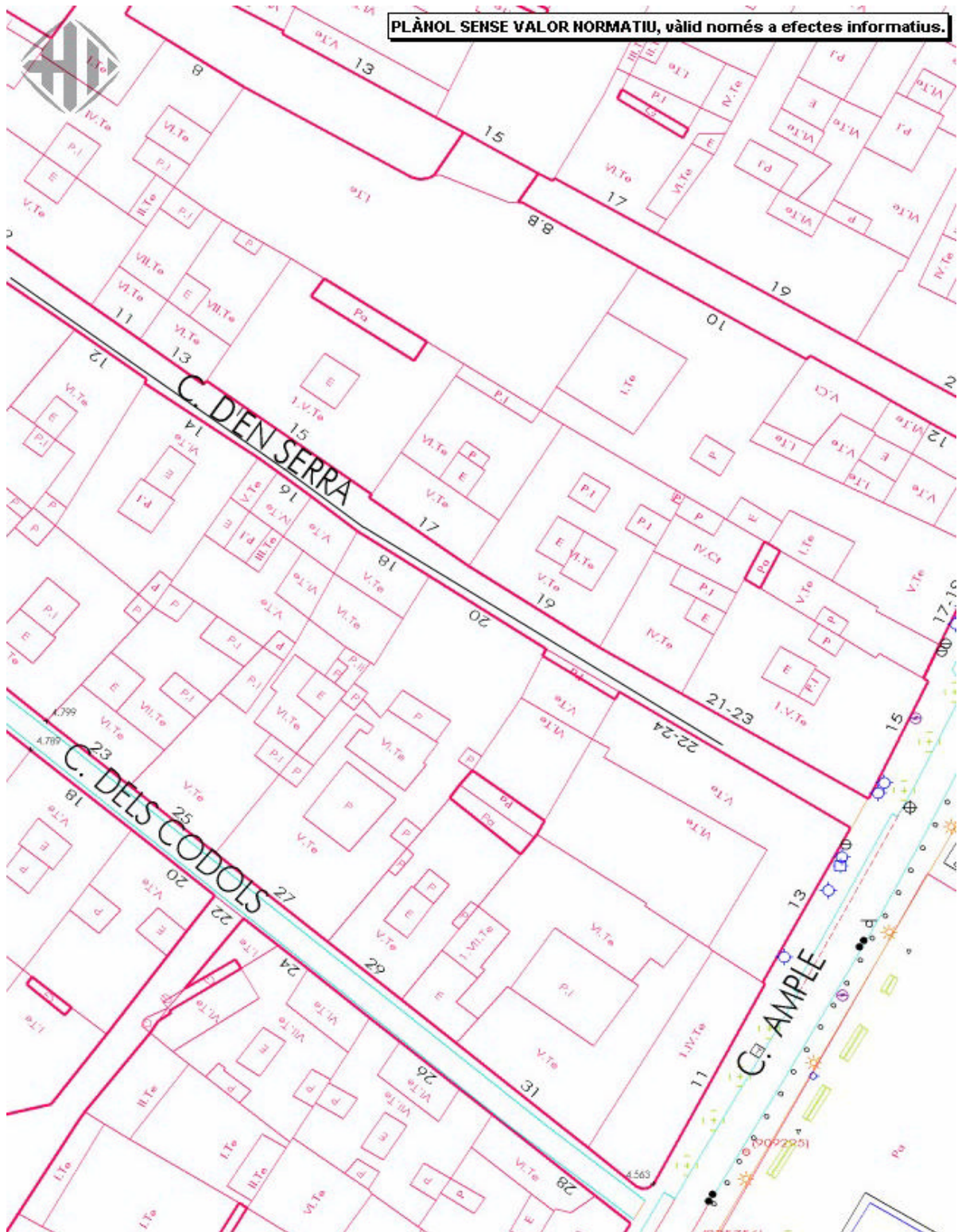
Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 108
Sector:	Fase:	Cronologia: Segle XIX – XX
DEFINICIÓ :	Claveguera	
DESCRIPCIÓ :	Els materials constructius utilitzats són totxos per formar les parets i pedres pel cobert.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per 104
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

A tics

Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric

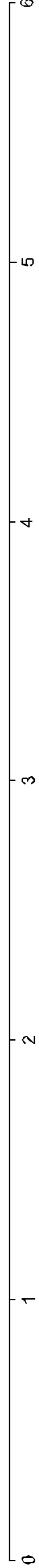
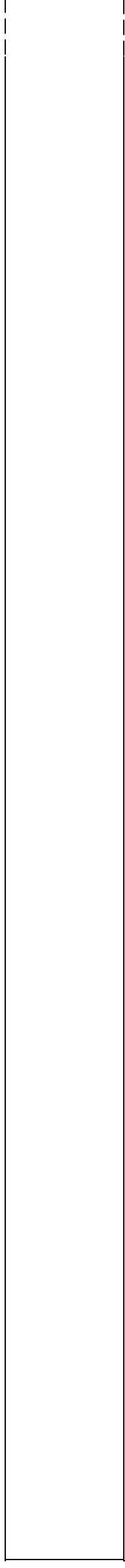
Plànol de situació del carrer.

Plànol de situació de la rasa.

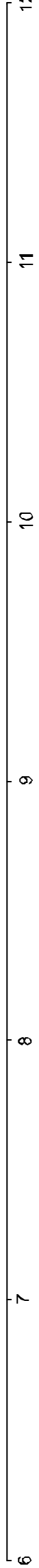
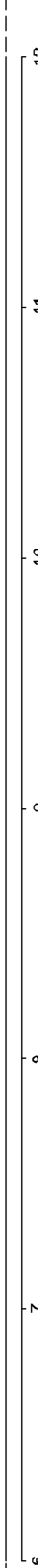
CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 1
ESCALA 1:20

N▶

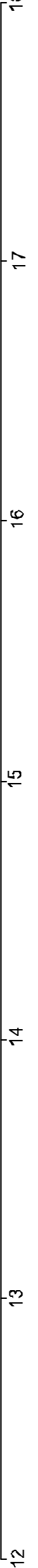
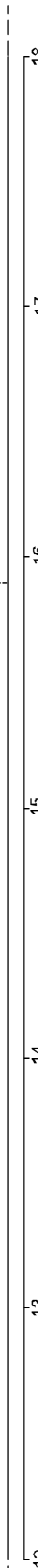
CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 2
ESCALA 1:20

N▶

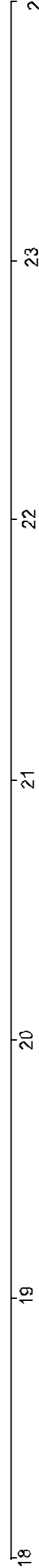
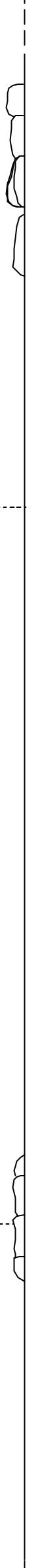
CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 3
ESCALA 1:20

N▶

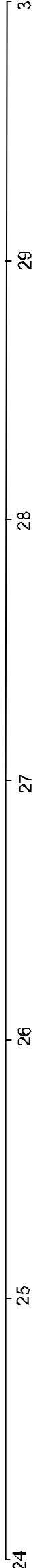
CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 4
ESCALA 1:20

N▶

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 5
ESCALA 1:20

N▶

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 6
ESCALA 1:20

N▶

SECCIÓ V

30 31 32 33 34 35 36

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 7
ESCALA 1:20

N▶

SECCIÓ VI

36 37 38 39 40 41 42

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 8
ESCALA 1:20

N▶

SECCIÓ VII

42 43 44 45 46 47 48

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 9
ESCALA 1:20

N▶

48 49 50 51 52 53 54

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 10
ESCALA 1:20

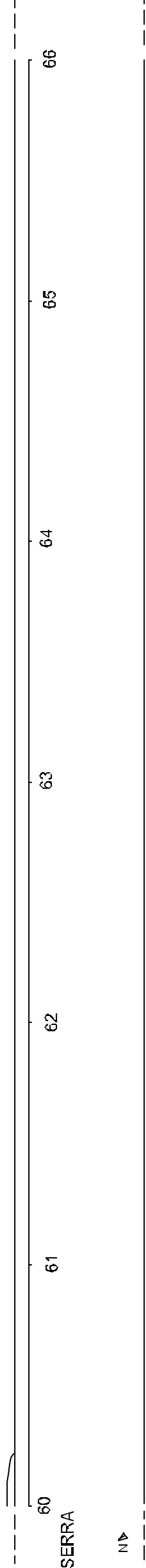
N▶

SECCIÓ VIII

54 55 56 57 58 59 60

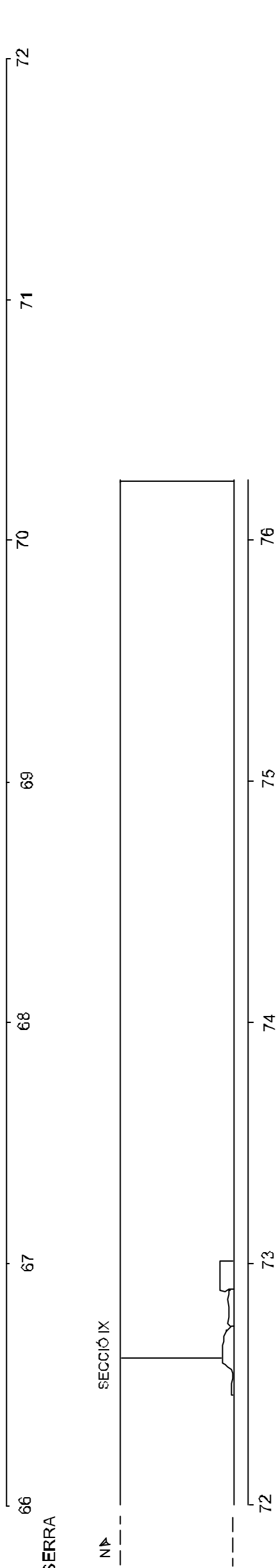
CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 8
ESCALA 1:20

N▶

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 12
ESCALA 1:20

N▶

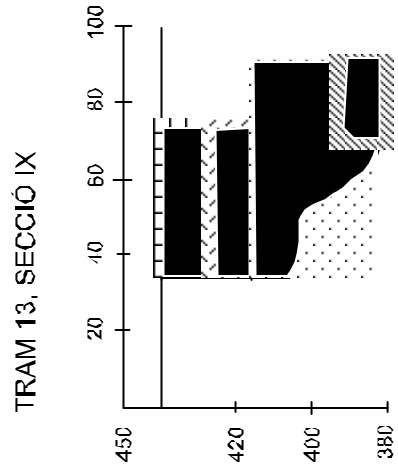
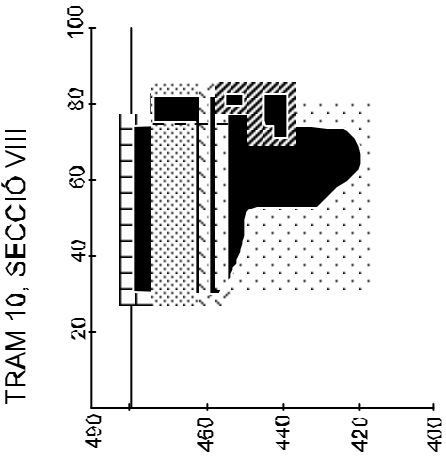
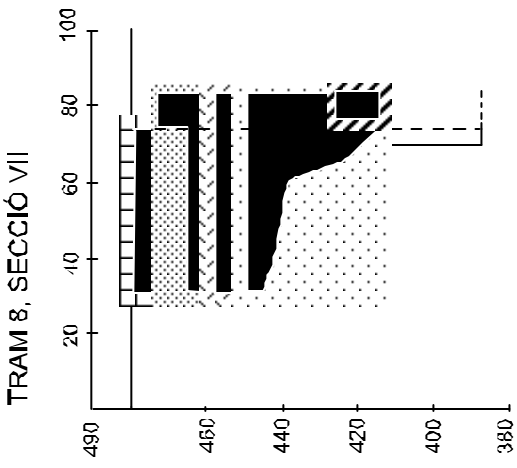
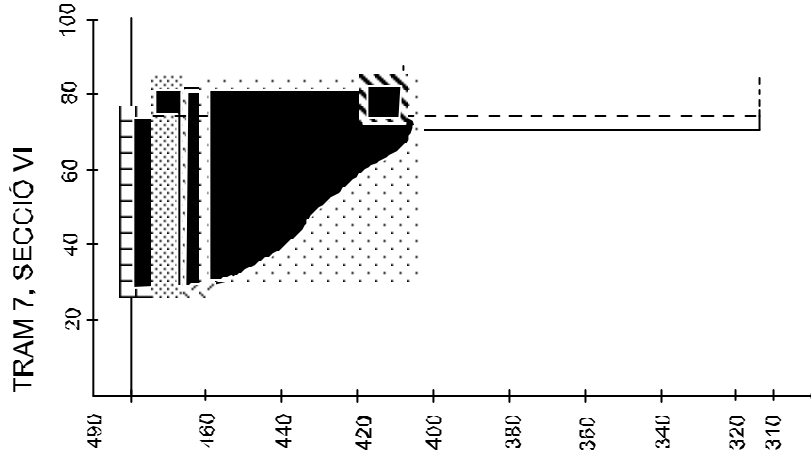
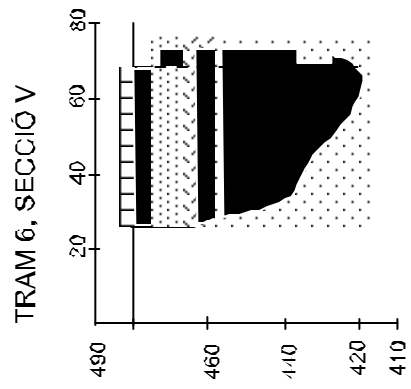
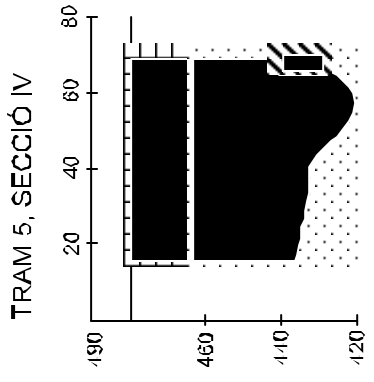
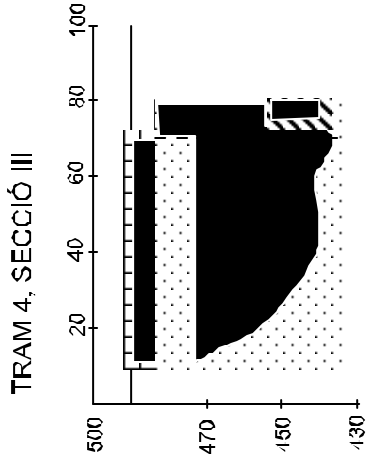
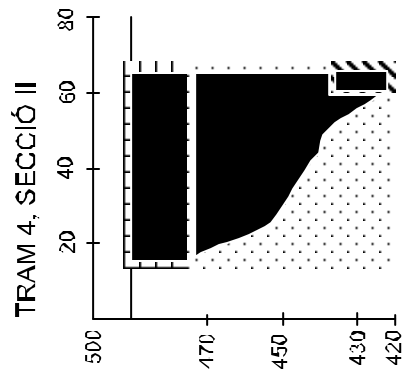
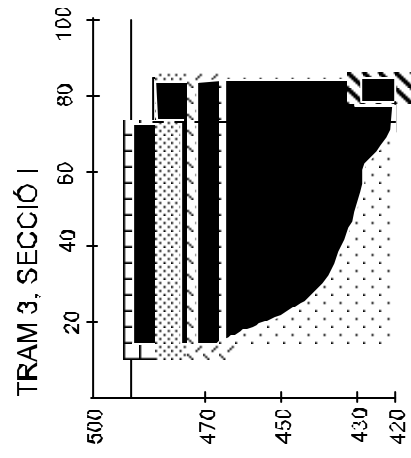

CARRER D'ENSERRA
PLANTA TRAM 13
ESCALA 1:20

N▶

CARRER D'EN SERRA
SECCIONS
 NE - SW
 ESCALA 1:20

LLEGENDA

- UE 101
- UE 102
- UE 103
- UE 104
- UE 105
- UE 106
- UE 107
- UE 108

1. U.E. 105. Claveguera.

2. U.E. 105. Claveguera.

3. U.E. 105. Claveguera.

4. U.E. 105. Claveguera.

5. U.E. 105. Claveguera.

6. U.E. 105. Claveguera.

7. U.E. 106. Claveguera.

8. U.E. 107. Claveguera.

9. U.E. 108. Claveguera.

10. Obertura de la rasa a mà.